

RESPEKT
K PŘÍROZENÝM PRÁVŮM
ČLOVĚKA

V Praze dne 20. 11. 2023

Stanovisko Českého helsinského výboru ke kauze Dominika Feriho a veřejnosti rozsudku ve vztahu k sekundární viktimizaci

V souvislosti s aktuálně projednávanou věcí pana Dominika Feriho došlo k události, kdy jedna z televizních stanic prostřednictvím přímého přenosu z vyhlášení rozsudku zveřejnila jména poškozených. Dle informací z tisku měla navíc přítom pouze povoleno pořízení obrazového a zvukového záznamu, nikoliv přenosu.

Rozsah veřejných komentářů i obsah věci je natolik významný, že je nezbytné zohlednit a poukázat na aktuální stav právní úpravy v České republice.

Veřejnost vyhlášení rozsudku

Soudní řízení je postaveno na principu veřejnosti. Tento princip je zakotven v čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky, který stanoví, že jednání před soudem je ústní a veřejné, výjimky stanoví zákon, jakož i, že rozsudek je vždy veřejný. Dále pak je zakotven v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

Na podústavní úrovni je princip veřejnosti zakotven obecně ve vztahu ke všem soudním řízením v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě, v § 6 odst. 1, který stanoví, že řízení před soudy je ústní a veřejné. Výjimky stanoví zákon. Odst. 2 pak stanoví, že rozsudky se vyhláší vždy veřejně.

Dále pak je princip veřejnosti upraven konkrétně pro civilní a trestní řízení. § 116 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, předně opět deklaruje, že jednání je veřejné. Odst. 2 stanovuje výjimky z této zásady, kdy veřejnost může být pro celé jednání nebo pro jeho část vyloučena, jen kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost. V § 156 odst. 1 občanského soudního řádu je zakotveno, že rozsudek se vyhláší vždy veřejně. Obdobně pak v § 199 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, se uvádí, že hlavní líčení koná soud zásadně veřejně a § 200 odst. 1 stanoví, že při hlavním líčení může být veřejnost vyloučena, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnosti nebo jiný důležitý zájem svědků. Odst. 2 stanoví, že rozsudek musí být vyhlášen vždy veřejně.

RESPEKT
K PŘIROZENÝM PRÁVŮM
ČLOVĚKA

Tedy, jak vyplývá ze shora uvedeného, veřejné vyhlášení rozsudku je součástí principu veřejnosti soudního řízení, přičemž veřejné vyhlášení rozsudku je absolutním požadavkem, který není možné omezit žádnými výjimkami.

Účelem principu veřejnosti soudního řízení je zejména kontrola činnosti soudů, která je důležitá i s ohledem na specifické postavení soudů vyplývající z jejich nezávislosti, kdy nepodléhají kontrole jako jiné orgány státní moci. Dalším účelem principu veřejnosti je pak i prevenční a výchovná funkce. Ta je přímo zakotvena v § 199 odst. 2 trestního řádu, kde se uvádí, že soud má mít na zřeteli, aby občanům byla poskytnuta v nejširší míře příležitost sledovat projednávání věci soudem a aby se co nejučinněji projevilo výchovné působení trestního řízení na širokou veřejnost ve smyslu jejího aktivního zapojení do úsilí trestnou činnost zamezovat a jí předcházet.

V rozsudku Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2672/07, se v této souvislosti uvádí: „*Soudní řízení je tradičně postaveno na principu veřejnosti a ústavodárce význam tohoto principu zdůraznil tím, že jej zakotvil jak v čl. 96 odst. 2 Ústavy, tak v čl. 38 odst. 2 Listiny. Podle nauky princip veřejnosti spočívá v tom, že soudnímu projednávání věci může být v zásadě kdokoliv přítomen, i osoba na daném případě bezprostředně nezainteresovaná, a sleduje jednak prvek kontroly činnosti soudů a jednak prvek prevence (Pavlíček, V., Hřebejk, J.: Ústava a ústavní řád české republiky. Svazek I. Ústava České republiky. Linde Praha: 1994. str. 233). Jinak řečeno, veřejnost jednání má především umožňovat kontrolu řádného výkonu soudnictví, posouzení „jak ze strany státu koná se spravedlnost“, má zabraňovat „utajené“, tzv. kabinetní justici. Podle některých názorů je veřejnost jednání zároveň zárukou soudcovské nezávislosti, zřejmě proto, že veřejnost se může přesvědčit o tom, že soudce nejedná a nerozhoduje pod nějakým viditelným dohledem či nátlakem (Sládeček, V., Mikule, V., Sydlová, J.: Ústava České republiky. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 798. bod 12). Ještě jinak řečeno, jde o všeobecný požadavek na transparentnost soudní moci (Klíma, K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 498).“*

Vedle shora uvedeného principu veřejnosti soudního řízení, resp. požadavku veřejného vyhlášení rozsudku, však stojí práva obětí trestných činů, konkrétně pak nebezpečí vzniku sekundární viktimizace, tedy následného dalšího poškození oběti v důsledku zveřejnění věci.

Sekundární viktimizace a ochrana před ní

Práva obětí trestných činů jsou koncipována v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. V § 2 je předně zakotven pojem sekundární viktimizace jako druhotné újmy, která nebyla oběti způsobena trestným činem, ale vznikla v důsledku přístupu Policie České republiky, orgánů činných v trestním řízení a dalších orgánů veřejné moci, poskytovatelů zdravotních služeb, subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných

RESPEKT
K PŘIROZENÝM PRÁVŮM
ČLOVĚKA

činů, znalců, tlumočnicků, obhájců a sdělovacích prostředků k oběti. V § 3 odst. 2 je stanoveno, že Policie České republiky, orgány činné v trestním řízení a další orgány veřejné moci, subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, poskytovatelé zdravotních služeb, znalci, tlumočníci, obhájci a sdělovací prostředky mají povinnost respektovat osobnost a důstojnost oběti, přistupovat k oběti zdvořile a šetrně a podle možností jí vycházet vstřícně. Vůči oběti postupují s přihlédnutím k jejímu věku, zdravotnímu stavu včetně psychického stavu, její rozumové vyspělosti a kulturní identitě tak, aby nedocházelo k prohlubování újmy způsobené oběti trestným činem nebo k druhotné újmě.

Ochranu oběti v souvislosti se zveřejněním rozsudku poskytuje § 8a odst. 2 trestního řádu, který stanoví, že nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), některý z trestných činů, kterým byla způsobena těžká újma na zdraví, trestný čin ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stížené duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku) nebo nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku). Odst. 3 dále stanoví, že zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 2, je zakázáno. V souladu s odst. 4 pak pravomocný rozsudek nesmí být zveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 2. Předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného. Porušení zákazu zveřejnění je pak přestupkem podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Ochranu poskytuje rovněž § 6 odst. 3 zákona o soudech, soudcích, přísedících a státní správě, který stanoví, že uskutečňovat obrazové nebo zvukové přenosy a pořizovat obrazové záznamy v průběhu soudního jednání lze jen s předchozím souhlasem předsedy senátu nebo samosoudce. S vědomím předsedy senátu nebo samosoudce lze pořizovat zvukové záznamy, avšak pokud by způsob jejich provádění mohl narušit průběh nebo důstojnost jednání, může předseda senátu nebo samosoudce jejich pořizování zakázat.

Tedy i při veřejném vyhlášení rozsudku lze eliminovat důsledky regulací možnosti pořizovat z vyhlášení zvukové a obrazové záznamy a přenosy, jakož i využití ochrany

RESPEKT
K PŘÍROZENÝM PRÁVŮM
ČLOVĚKA

v trestním řádu, kdy porušení předmětných ustanovení je možno sankcionovat v přestupkovém řízení ukládáním nemalých pokut.

Náš právní řád tedy v těchto věcech zaručuje standardy studující kolize práva na obhajobu, práva na soudní ochranu, práva na informace, práva na ochranu důstojnost oběti - člověka, jeho zdraví, jméno, vážnost, čest, soukromí.

Podstatný je tedy zde přístup médií a udržování standardů novinářské práce. Justice postupovala v souladu se zákonem.

JUDr. Václav Vlk,
předseda Českého helsinského výboru